

Beleid Plantenziektenkundige Dienst t.a.v. *Meloidogyne chitwoodi* en *M. fallax*

F. Janssen, PD

Sinds 1998 hebben *M. chitwoodi* en *M. fallax* de quarantainestatus. De PD voert sindsdien een beleid dat erop gericht is te voldoen aan de voorwaarden van Europese fytorichtlijn. Dit beleid is erop gericht om verspreiding via uitgangsmateriaal te voorkomen. Vergelijking met het aardappelmoedebeleid laat zien dat er mogelijkheden onbenut blijven voor een stringenter aanpak. Zowel juridisch als technisch ontbreken hiervoor de mogelijkheden. *M. chitwoodi* en *M. fallax* vormen door de brede waardplantenreeks, de snelle vermeerderingen en lange overlevingsduur in combinatie met de gebrekkige bedrijfshygiëne echter een serieuze bedreiging voor de toekomst.

Huidige aanpak

In bijlage IAAI van de Fytorichtlijn 2000/29/EG zijn in 1998 de organismen *Meloidogyne chitwoodi* en *Meloidogyne fallax* opgenomen. Op basis hiervan is Nederland verplicht verspreiding van dit organisme via het verkeer van uitgangsmateriaal te voorkomen. In bijlage IVAI en IVAII van de Fytorichtlijn zijn specifieke maatregelen voor pootaardappelen opgenomen. Voor pootgoed zijn er specifieke eisen verbonden aan de wijze van bepaling van partijvrijheid. Partijen uit gebieden of van bedrijven waar "chitwoodi" voorkomt, worden begin september door de NAK weggezet en bewaard bij circa achttien graden Celsius. Na een bewaarperiode vindt be-

oordeling plaats op het optreden van symptomen.

Voor andere paspoortplichtige waardplanten van overig voortkwekingsmateriaal, zoals asperge-, prei-, aardbeien- en koolplanten, dahlia en gladiool wordt door de EU niet gespecificeerd hoe de verspreiding van deze organismen voorkómen moet worden. De Nederlandse overheid heeft hier de invulling aan gegeven, dat partijen visueel vrij dienen te zijn van zichtbare symptomen. De inspecties in genoemde voortkwekingsmateriaal worden uitgevoerd door de Naktuinbouw en de BKD. Bij een vondst gelden uitsluitend maatregelen ten aanzien van de aangetaste partij en niet voor het perceel waarop het plantmateriaal is gegroeid. De aangetaste partijen mogen niet in het verkeer gebracht worden, tenzij behandeling mogelijk is.

De Plantenziektenkundige Dienst heeft ten behoeve van inspecties door haarzelf en de keuringsdiensten een gebied en een aantal productieplaatsen aangewezen, waar voor zover haar bekend *Meloidogyne chitwoodi* en/of *Meloidogyne fallax* vóórkomt. De aangewezen gebieden hebben geen wettelijke status en dienen als ondersteuning bij de keuringswerkzaamheden.

Nederland houdt jaarlijks een survey om aan te tonen dat gebieden vrij zijn van *M. chitwoodi* en *M. fallax*. Uit "vrije" gebieden kunnen zonder extra monsternamen voor *M. chitwoodi* en *M. fallax* partijen pootgoed worden afgezet. Door de PD wordt geïnspecteerd in en rond

gebieden waar *M. chitwoodi* en *M. fallax* is te verwachten om op deze wijze het gebied (beter) te kunnen afbakenen. Deze survey vindt plaats in consumptie-aardappelen, zetmeelaardappelen, peen, schorseneren en erwten. De survey bestaat uit de volgende onderdelen:

Visuele knolbeoordelingen van consumptie- en zetmeelaardappelen in gebieden met zand-, dal- en zavelgronden (met pootgoedteelt) tijdens de industriesurvey in consumptie en zetmeelaardappelen. Bemonstering van pootgoed. De pootgoedmonsters worden op dezelfde wijze als bij de NAK opgeslagen en na het bereiken van het vereiste aantal graaddagen beoordeeld op symptomen.

Visuele knolbeoordelingen van consumptie-aardappelen in de buurt van besmette percelen of productieplaatsen.

Inspecties in consumptie-aardappelen, peen, erwten en schorseneren ten behoeve van afbakening van het gebied in Zuid Oost Nederland waar *M. chitwoodi* en *M. fallax* voorkomt.

Verspreiding

Het aangewezen gebied voor *M. chitwoodi* en *M. fallax* ligt in Z.O.Nederland. De omvang van het besmettingsrisico in dit gebied is in 2003 gebleken. Door gunstige weersomstandigheden voor de expressie van symptomen van *M. chitwoodi* en *M. fallax* in gladiolen zijn in tien percelen besmettingen vastgesteld. De besmette opper-

ARTIKEL

vlakte bedroeg ca. zestien ha. De PD heeft alleen afzet van gladiolen van besmette percelen toegestaan in kleinverpakking, na het uitvoeren van een warmwaterbehandeling.

In de survey's en inspecties van keuringsdiensten zijn –buiten het aangewezen gebied– vondsten van *M. chitwoodi* gedaan op enkele bedrijven in de Wieringermeer, de Noord Oostpolder en westelijk Noord Brabant.

Doeltreffende bestrijding?

De mogelijkheden, waarover de PD beschikt om *M. chitwoodi* en *M. fallax* te bestrijden zijn beperkt. Er is om te beginnen geen juridische basis voor maatregelen, zoals toegepast bij bijv. AM. Zowel een Europese bestrijdingsrichtlijn als nationale wetgeving ontbreken voor het kunnen verplichten van een grondbemonstering voor de teelt van uitgangsmateriaal. Overigens zijn meerdere organisaties actief in vrijwillige bemonsteringsprogramma's. Ook voor het opleggen van maatregelen op een besmet perceel ontbreken juridische mogelijkheden. Voor de hand liggende maatregelen op een besmet terrein zijn een verbod op de teelt van voortkweekingsmateriaal om verspreiding van *M. chitwoodi* en *M. fallax* te voorkomen en verplichte hygiënemaatregelen. Tot nu toe heeft de Nederlandse overheid geen aanleiding gezien om strengere maatregelen voor te schrijven dan minimaal voorgeschreven door Brussel.

De maatregelen die de PD verplicht stelt bij de vondst van *M. chitwoodi* en *M. fallax* in uitgangsmateriaal, zoals recent in gladiolen, roepen in de sector veel weerstand op. De sector ervaart het als disproportioneel, dat de PD enerzijds strenge eisen stelt aan eventuele behandelmogelijkheden van aangetaste partijen terwijl via al-

lerlei andere kanalen wel “onbelemmerd” verspreiding optreedt. Zowel het ontbreken van maatregelen op besmette terreinen als de constatering dat via aanhangende grond aan allerlei producten en machines wel verspreiding is “toegestaan” roept vragen op. De overheid stelt zich op het standpunt dat bedrijven zelf verantwoordelijk zijn voor de bedrijfshygiëne.

Een belangrijke reden dat aanvullende maatregelen op Europees en nationaal niveau (nog) niet zijn genomen is technisch van aard. Het detectieniveau van grondbemonstering op *M. chitwoodi* en *M. fallax* voorafgaande aan de teelt ligt erg laag. Dit wordt veroorzaakt door de snelle afbouw van de *M. chitwoodi* en *M. fallax* populatie na afronding van de voorafgaande teelt. Een goede grondbemonsteringsmethodiek voorafgaand aan de teelt, heeft voor telers van uitgangsmateriaal wezenlijk voordeel. De afhankelijkheid van veldinspectie of eventueel zelf partij-inspectie veroorzaakt een afkeuringsrisico in kostbaar materiaal. De overheid geeft geen vergoeding voor de schade. Er zijn ook geen verzekeringen die de schade dekken.

De mogelijkheden voor visuele inspectie zijn beperkt. Alleen in gewassen met een goede symptoomexpressie heeft visuele inspectie betekenis. De PD heeft deze inspecties aan de keuringsdiensten voorgeschreven. De ervaring leert dat alleen bij voor het organisme gunstige omstandigheden het aantal vondsten een indicatie geeft voor de verspreiding van *M. chitwoodi* en *M. fallax*.

Bedreiging voor de toekomst

De combinatie van kenmerken van *M. chitwoodi* en *M. fallax* maken een snelle verspreiding van *M. chitwoodi* en *M. fallax* mogelijk.

Deze kenmerken zijn met name de brede waardplantenreeks, de snelle vermeerdering en de lange overlevingsduur in de bodem. Wanneer het organisme zich eenmaal op een veld heeft kunnen nestelen, is het bijzonder moeilijk uit te roeien. Het waardplantkarakter van diverse onkruiden draagt zorg voor steeds hernieuwde opbouw van de populatie.

Machinecontacten vormen naast het uitgangsmateriaal een belangrijke verspreidingsroute voor *M. chitwoodi* en *M. fallax*. In toenemende mate stellen telers eisen aan de reinheid van machines, met name bij de verhuur van land voor vatbare gewassen als bijv. wortelen. De zorgvuldigheid waarmee machines bij andere teelten worden gereinigd, laat nog veel te wensen over. Telers nemen naar inzicht van de PD grote risico's bij het op het land toelaten van machines met aanhangende grond, waarvan de herkomst niet bekend is. Ook uitgangsmateriaal vormt een risico voor de introductie van *M. chitwoodi* en *M. fallax*. De huidige inspectieaanpak van voortkweekingsmateriaal is maar in beperkte mate effectief in vatbare gewassen, zeker die met een slechte symptoomexpressie. Daarbij is van veel gewassen nog niet duidelijk, of ze vatbaar zijn voor *M. chitwoodi* en *M. fallax* en of *M. chitwoodi* en *M. fallax* zich kan verspreiden met bollen en knollen. De PD voert hier onderzoek naar uit.

Uit het voorgaande blijkt dat de PD zich bewust is van de lacunes in de aanpak van *M. chitwoodi* en *M. fallax*. In het komend jaar zal de bedreiging van *M. chitwoodi* en *M. fallax* door ministerie van LNV en PD nader in kaart gebracht en geanalyseerd worden. In deze analyse zal nadrukkelijk mee worden gewogen in hoeverre particuliere initiatieven bij kunnen dragen aan het gewenste bestrijding- en beheersingsniveau van *M. chitwoodi* en *M. fallax*.